

SZERKESZTŐI ELŐSZÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár hírnökének, Mercuriusának összevont számát tartja kezében a tisztelt Olvasó! Rendhagyó e szám nem pusztán amiatt, mert 2002-es indulása óta az intézményi évkönyv történetében még nem került sor ilyenre, hanem azért is, mert az OSZK mérlege (a kollégák leterheltsége és az összetett, egyre bővülő, viszont igen szűkös határidejű feladatok fényében) a külső szem számára olykor kettős, ambivalens képet mutathat. Míg a 21. századi elvárások, a digitalizálási stratégia és az intézmény hosszú távú informatikai fejlesztése a történelmi léptékű kihíváson túl intézményközi együttműködések, jól megfontolt alapozó lépések megtételét jelenti, mindez hatalmas terheket, strukturált szemléletváltást, új és újabb feladatokat is ró(tt) a munkaközösség egészére. Mindeközben az utóbbi években folyamatosan nyitott maradt a könyvtár Budavári Palotából történő elköltözésének a kérdése, költségvetésünk viszont nominálisan az előző évekhez képest is csökkent, olyannyira, hogy a szakmai feladatok maradéktalan ellátására sem volt mindig elegendő. 2016 nyarán kormányhatározat rögzítette, hogy a könyvtár nem költözik új épületbe, hanem eddigi helyén folytathatja majd működését, az egykori Palotaépület (részben elkezdett, részben tervezési fázisban lévő) rekonstrukciós munkái ugyanakkor semmilyen konkrétumot nem szolgáltatott arra nézve, hogy ez milyen módon megy, mehet majd végbe. Rajtunk kívülálló okok miatt elmaradt az F épületet és annak infrastruktúráját célzó rekonstrukciós elképzeléseknek, az ún. Hauszmann-tervnek, illetve a 2016 novemberétől elfogadott OKR nagyprojekt¹ által meghatározott, a teljes ágazatot érintő stratégiai célokból következő feladatoknak az összehangolása. Ilyen körülmények között is, a nemzeti könyvtár legjobb tudása és legnemesebb hagyományai szerint igyekezett megfelelni az elvárásoknak és összetett feladatköreinek.

A 2016 legvégétől elindult OKR-projekt eddigi háttér munkáinak gyümölcsei hosszabb távon lesznek csak láthatóak, annak (rész)eredményeiről – reményeink szerint – következő számunkban számolhatunk majd

be, annál több pozitívumot mutathatunk fel viszont már most is egyéb területekről, válogatva az előző évek szintén hangsúlyos feladataiból. Az utóbbi három évet ilyen szemmel összegzi kiadványunk. A vezető európai közgyűjteményekre (nem csupán könyvtárakra, de múzeumokra és levéltárakra, részben más kulturális intézményekre) az elmúlt évtizedben amúgy is jellemző a táguló szemlélet, a korábbi intézményi/műfaji határok szükségszerű halványodása, melyet az őrzött kincsek minél szélesebb spektrumú bemutatása, hozzáférhetővé tétele, tudományos igényű feltárása és digitalizálása, vagyis a kor információs igényeinek megfelelő elvárások mozdítottak el az ún. hibrid-intézményi lét irányába. A kulturális örökség és közvagyron kérdésével foglalkozó antropológiai kutatások pedig eleve igazolták, hogy az új évezred első évtizedének végére ezen intézmények már nem pusztán tárgyak, dokumentumok gyűjtésével, mintsem elsődlegesen azok interpretálásával is foglalkoztak, így ezen (nemzeti, vezető) gyűjtemények nem semleges terekként, hanem párbeszéd, rangos események, kísérő előadások, konferenciák, s egyéb közösségépítő rendezvények egybefüggő láncolatoként mutatkozhatnak meg sikeresen. Az OSZK alapításától fogva tulajdonképpen ilyen gyűjtemény, mely a klasszikus könyvtári funkciói mellett rangos kutatóintézetként, múzeumként, és az utóbbi negyed században lokációjánál fogva is kulturális agora-térként, valamint hangsúlyosan könyvkiadóként is hallatta hangját. Mindezen feladatai összetett arculatot biztosítanak ma is az intézménynek, s erősítik annak kiemelt kulturális-tudományos mivoltát, miközben egyszerre felelnek meg a nagyobb felhasználói/látogatói számot és a bevételi-kötelezettséget előíró fenntartói irányoknak. Az e téren elért eredmények itt közölt spektruma jól kiolvasható e képes beszámolókból. A korábbi lapszámok struktúrájához igazodva emlékekről (és az évfordulás események köré szervezett kísérő rendezvényekről, rangos konferenciákról és jelentős kiadványokról), továbbá hazai és külföldi, in-

¹ Az OKR-projekt az OSZK hosszútávú informatikai fejlesztését, ugyanakkor az Országos Könyvtári Platform révén a hazai könyvtáros rendszer egészének a stratégiai megújítását tűzte ki célul. A stratégiai tervezetet 2016. november 8-án kormányhatározat erősítette meg.

tézményközi együttműködésekről, a szokásos OSZK-s nyílt napokról, valamint más területekről, köztük a Könyvtári Intézet, az egyes különgyűjteményi Tárak, a Restauráló és Kötészeti Osztály egy-egy tevékenységéről, vagy éppen az OSZK Tudományos Igazgatóságának égisze alatt működő zirci Ciszterci Műemlékkönyvtár eseményeiről is tudósít e mostani, összevont lapszámunk, melyet Dede Franciska tudományos titkár szerkesztett.

Az Országos Széchényi Könyvtár immáron 215 esztendő múltára tekinthet vissza! E hosszú és eredményes történethez mérten számolva is (melyben sikerült a hazai írott kulturális emlékezet legfőbb őrhelyének és szolgáltatójának maradnia) komoly, léptékszerű változások előtt áll. Ennek ismeretében is jó olykor megállni, és összegzően kissé visszatekinteni, hogy lássuk: bőven van mire büszkének lennünk, van miből erőt merítenünk.

Boka László
felelős szerkesztő